

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 107/2026-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátska kancelária JUDr. Tomáš Zboja, advokát s.r.o., Kuzmányho 4, Martin, proti príkazu na vyšetrovanie duševného stavu Okresného súdu Martin sp. zn. 1T/66/2018 z 11. augusta 2025 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. októbra 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) príkazom na vyšetrovanie duševného stavu okresného súdu sp. zn. 1T/66/2018 z 11. augusta 2025. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd príkaz na vyšetrovanie duševného stavu a všetky na príkaz nadväzujúce rozhodnutia zrušil. Zároveň sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 1 078,82 eur zo strany okresného súdu a náhrady trov právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi sa vedie na okresnom súde pod sp. zn. 1T/66/2018 trestné konanie pre skutok právne kvalifikovaný ako prečin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 písm. i) Trestného zákona. Prokurátorka Okresnej prokuratúry Martin podala 28. apríla 2025 okresnému súdu návrh na doplnenie dokazovania spočívajúci vo vyšetrovaní duševného stavu sťažovateľa s poukazom na závery znaleckého posudku podaného znalcom z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvia psychiatrie, ktorý vyšetril duševný stav sťažovateľa na účely inej trestnej veci z časového hľadiska blízkej obdobiu, ktoré je predmetom trestnej veci vedenej na okresnom súde.

3. Na základe návrhu prokurátorky vydal samosudca okresného súdu 11. augusta 2025 príkaz na vyšetrenie duševného stavu sťažovateľa. Na podklade uvedeného príkazu samosudca okresného súdu uznesením rovnako z 11. augusta 2025 rozhodol o pribratí znalca z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvia psychiatrie na podanie znaleckého posudku k otázkam uvedeným vo výroku uvedeného uznesenia. Príkaz na vyšetrenie duševného stavu a uznesenie o pribratí znalca boli obhajcovi sťažovateľa doručené 20. augusta 2025, pričom proti uzneseniu o pribratí znalca podal sťažovateľ v zákonnej lehote sťažnosť, o ktorej do času podania ústavnej sťažnosti nebolo rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Podanou ústavnou sťažnosťou sťažovateľ napáda príkaz okresného súdu na vyšetrenie svojho duševného stavu, ktorý bol podľa jeho názoru vydaný v rozpore s jeho základnými právami, najmä právom na ochranu súkromia a osobnej integrity. Súčasne sťažovateľ namieta nedostatočné odôvodnenie uvedeného príkazu, ktoré nespĺňa ústavné požiadavky, pretože sa okresný súd primerane nezaoberal posudzovaním kritérií legitimacy a proporcionality pri nariadení vyšetrenia duševného stavu sťažovateľa a tieto uprednostnil pred ústavne chráneným právom sťažovateľa na ochranu súkromia a osobnej integrity. V danej súvislosti sťažovateľ poukazuje na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky upravujúce požiadavku na rozsah a kvalitu odôvodnenia príkazov v závislosti od štádia trestného konania, v ktorom je príkaz vydávaný. Z uvedeného sťažovateľ vyvodzuje záver o potrebe dostatočného a presvedčivého odôvodnenia vydaného príkazu, pretože bol vydaný už v štádiu súdneho konania.

5. Sťažovateľ považuje odôvodnenie príkazu na vyšetrenie duševného stavu za arbitrárne a nepreskúmateľné, pretože neobsahuje konkrétne skutkové ani právne dôvody, ktoré by odôvodňovali jeho vydanie, nereflektuje na ústavnú požiadavku vyvažovania medzi verejným záujmom a právom na súkromie a neumožňuje kontrolu zákonnosti a ústavnosti postupu okresného súdu, čím je znemožnená účinná ochrana práva sťažovateľa. Odôvodnenie príkazu považuje sťažovateľ za prejav svojvôle aj v zmysle judikatúry ústavného súdu, ktorá arbitrárnosť rozhodnutia spája s porušením práva na spravodlivý proces. Nevyhnutnosť presvedčivého odôvodnenia príkazu na vyšetrenie duševného stavu vyvodzuje sťažovateľ tiež zo skutočnosti, že v systéme všeobecného súdnictva nemal k dispozícii žiadny riadny a ani mimoriadny opravný prostriedok, prostredníctvom ktorého by mohol byť uvedený príkaz preskúmaný.

6. Námietku vznáša sťažovateľ k procesnému postupu okresného súdu, ktorý písomné podanie prokurátorky z 25. apríla 2025 (doručené okresnému súdu 28. apríla 2025) obsahujúce návrh na doplnenie dokazovania spočívajúci vo vyšetrení duševného stavu sťažovateľa nedoručil sťažovateľovi a ani jeho obhajcovi, čím mu bolo znemožnené sa s predmetným návrhom oboznámiť, vyjadriť sa k nemu a prípadne navrhnúť vykonanie ďalších dôkazov na svoju obranu. V namietanom postupe okresného súdu vníma sťažovateľ porušenie zásady kontradiktórnosti, princípu rovnosti strán a zásah do svojho práva na obhajobu a spravodlivý proces, pretože okresný súd vydal príkaz na vyšetrenie duševného stavu výlučne na základe jednostranného návrhu prokurátora bez toho, aby sťažovateľ a jeho obhajca mali možnosť posúdiť jeho dôvodnosť a opodstatnenosť, vzniesť námietky proti samotnej potrebe znaleckého dokazovania a navrhnúť iné, menej invazívne dôkazné prostriedky, ale hlavne upozorniť súd na okolnosti spochybňujúce

dôvodnosť vydania príkazu na vyšetrovanie duševného stavu. Podľa názoru sťažovateľa vyšetrovanie duševného stavu prostredníctvom znaleckého dokazovania predstavuje citlivý zásah do základných práv jednotlivca, keďže zasahuje do jeho telesnej integrity, ľudskej dôstojnosti, ako aj do jeho osobnostnej autonómie. Právo namietať dôvody a účelnosť vyšetrovania duševného stavu vníma sťažovateľ ako súčasť širšieho práva na obhajobu, pričom v prípade, ak obhajoba túto možnosť nedostane a súd rozhoduje bez znalosti jej argumentov, odporuje to zásade kontradiktórnosti a súčasne je tým porušený princíp proporcionality zásahu.

7. Sťažovateľ namieta, že nedoručením návrhu prokurátora na doplnenie dokazovania sťažovateľovi, resp. jeho obhajcovi, došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy, rovnako tak čl. 6 ods. 1 a 3 dohovoru.

8. Výhrady prezentuje sťažovateľ rovnako k postupu okresného súdu, ktorý akceptoval znalecký posudok predložený prokurátorkou ako prílohu návrhu na doplnenie dokazovania a na jeho podklade vydal príkaz na vyšetrovanie duševného stavu, hoci podľa názoru sťažovateľa mal okresný súd najprv rozhodnúť, či uvedený znalecký posudok ako dôkaz vykoná alebo odmietne. Tým, že okresný súd vykonal dôkaz mimo hlavného pojednávania, bez účasti sťažovateľa a jeho obhajcu, odňal sťažovateľovi možnosť aktívne sa zúčastniť na dokazovaní, čo sťažovateľ považuje za nezlučiteľné s princípom spravodlivého procesu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej musí mať obžalovaný reálnu možnosť vyjadriť sa k všetkým dôkazom, ktoré sú použité proti nemu, a zúčastniť sa ich vykonania. Postup okresného súdu je podľa názoru sťažovateľa v rozpore s § 2 ods. 7 Trestného poriadku, v zmysle ktorého má každý právo, aby jeho trestná vec bola spravodlivo a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom v jeho prítomnosti tak, aby sa mohol vyjadriť k všetkým vykonávaným dôkazom, ak tento zákon neustanovuje inak.

9. Sťažovateľ napokon prezentuje hodnotenie psychiatrického vyšetrovania duševného stavu ako mimoriadne invazívneho zásahu do jeho osobnostnej sféry, pretože je nútený sa podrobiť skúmaniu, ktoré preniká do jeho vnútorného prežívania, emócií, myšlienok, osobnostných čŕt a psychických procesov. V nadväznosti na uvedené podotýka, že Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že pojem „súkromný život“ podľa čl. 8 dohovoru má široký význam a zahŕňa aj právo na psychickú integritu a duševnú stabilitu osoby. Poukazuje na bližšie nešpecifikované rozhodnutie, v zmysle ktorého povinné psychiatrické vyšetrovanie predstavuje zásah do súkromného života, ktorý musí byť ospravedlniteľný len vtedy, ak je zákonný, sleduje legitímny cieľ a je nevyhnutný v demokratickej spoločnosti. V nadväznosti na uvedené sťažovateľ uzatvára, že v dôsledku namietaného postupu okresného súdu nebolo zabezpečené, že zásah do súkromného života bol „v súlade so zákonom“ v materiálnom zmysle, teda v súlade s princípmi právneho štátu, procesnej rovnosti a spravodlivosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Ústavný súd na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné

náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konanie (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

11. Ústavný súd opakovane judikuje, že trestné konanie je od svojho začiatku až do konca proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií na ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania. Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného aj náprava pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci (orgánov činných v trestnom konaní a súdov; m. m. IV. ÚS 149/2019). Ústavný súd tak zdôrazňuje, že ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade preskúmavania právoplatne skončených vecí (IV. ÚS 187/09, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016).

12. Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd je oprávnený konať o namietanom porušení práv a vecne sa zaoberať iba tými ústavnými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na ochranu jeho práv poskytuje. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale na ochrane ústavnosti sa v rámci im zverených kompetencií podieľajú všetky orgány verejnej moci. Všeobecné súdy sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje inštitucionálny mechanizmus *ultima ratio* uplatňujúci sa až v prípade zlyhania všetkých ostatných orgánov verejnej moci podieľajúcich sa na ochrane ústavnosti. Prijatie opačného záveru by predstavovalo popretie subsidiarity ústavného súdu definovanej v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde, v zmysle ktorého je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013, IV. ÚS 68/2020 a i.). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

13. Trestné konanie vedené proti sťažovateľovi v čase podania ústavnej sťažnosti prebiehalo, pričom trestná vec sa nachádzala v štádiu konania pred súdom I. stupňa. V prípade, ak by príkaz na vyšetrovanie duševného stavu podľa § 148 ods. 2 Trestného poriadku skutočne v okolnostiach jeho veci porušoval sťažovateľom označené práva, dôkazy získané ako poznatky z nariadeného a vykonaného vyšetrovania duševného stavu by museli byť následne kvalifikované ako nezákonné, čo by predstavovalo prekážku ich použitia v ďalšom priebehu trestného konania. Pokiaľ by napriek tomu k použitiu takých dôkazov došlo, sťažovateľ disponuje právnymi prostriedkami, ktoré mu na ochranu jeho základných práv a slobôd priznáva zákon.

14. Vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel ústavný súd k záveru, že systém trestného konania poskytuje sťažovateľovi právne prostriedky, ktorými sa môže účinne domáhať ochrany svojich označených základných práv. Za týchto okolností ústavný súd nevidel dôvod, aby vstupoval v danej fáze do prebiehajúceho trestného konania a neprípustne tak suploval právomoc všeobecných súdov, ktoré sú primárne oprávnené a povinné korigovať prípadné pochybenia a poskytnúť tak ochranu základných právam sťažovateľa. V súlade s čl. 124 a nasl. ústavy je úloha ústavného súdu vymedzená na ochranu ústavnosti, a teda nie riešenie otázok tzv. bežnej zákonnosti alebo všeobecnej protiprávnosti. V kontexte uvedeného je potom vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov priznaných zákonom sťažovateľovi na ochranu jeho práv nevyhnutnou podmienkou, ktorej splnenie predchádza podaniu ústavnej sťažnosti.

15. Pokiaľ sťažovateľ ďalej namieta porušenie čl. 19 ústavy, resp. čl. 8 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré sú príležitostne u vybraných subjektov posudzované samostatne a bez spojitosti s výsledkom trestného konania, ústavný súd konštatuje, že u sťažovateľa o takú situáciu nejde.

16. Ako z čl. 2 ods. 2 ústavy premietnutého do § 2 ods. 2 Trestného poriadku vyplýva, zásahy do základných práv na účel trestného konania sú neoddeliteľne spojené s ochranou súkromia a dôstojnosti osôb, teda hodnotami reprezentovanými v čl. 16 a čl. 19 ústavy, resp. čl. 8 dohovoru. Znamená to, že pri aplikácii normatívnej úpravy jednotlivých trestnoprocesných inštitútov sú orgány činné v trestnom konaní a súd oprávnené zasiahnuť do súkromia výlučne zákonným postupom, pričom zákonnosť postupu v zmysle požiadaviek vyplývajúcich z uvedenej ústavnej, medzinárodnoprávnej a zákonnej trestnoprocesnej úpravy zahŕňa a vyžaduje aj rešpektovanie a skúmanie dodržania zásady legality, legitimacy a proporcionality daného zásahu. Len takto zákonne získané dôkazy (§ 2 ods. 12 a § 119 ods. 3 prvá veta Trestného poriadku) je možné použiť v trestnom konaní ako podklad pre rozhodovanie. Nezákonný postup pri zásahu do súkromia diskvalifikuje dôkaz z hľadiska jeho procesnej použiteľnosti. Zákonná úprava procesného postupu v trestnom konaní aj v kontexte uplatnenia jednotlivých procesných aspektov čl. 17 a čl. 46 ods. 1 ústavy vytvára z hľadiska procesných účinkov väčší rozsah ústavných práv a slobôd (čl. 154c ods. 1 ústavy), než vyplýva z čl. 5 a čl. 6 dohovoru (a to s ohľadom na ich interpretáciu Európskym súdom pre ľudské práva pripúšťajúcu procesné použitie dôkazu zabezpečeného alebo vykonaného aj v rozpore s vnútroštátnym právnym poriadkom členského štátu, ak sú výsledkovo zachované princípy spravodlivého procesu).

17. V nadväznosti na predchádzajúci záver platí, že ak prichádza v konkrétnej veci do úvahy trestnoprocesná obrana proti nelegálne zabezpečenému alebo vykonanému dôkazu, je dotknutá osoba ako subjekt základných práv a slobôd a zároveň subjekt trestného konania (v konaní pred súdom strana) povinná vyčerpať dostupné prostriedky nápravy priznané jej zákonom v rámci trestného konania, ústavnú sťažnosť teda môže podať až následne. Nerešpektovanie takto vyjadreného princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu je sankcionované odmietnutím ústavnej sťažnosti, resp. v nej obsiahnutej námietky pre neprípustnosť [§ 56 ods. 2 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (PLz. ÚS 1/2024)].

18. Právomoc ústavného súdu je v zásade postavená na zásade prieskumu právoplatne skončených vecí, ktorých prípadnú protiústavnosť už nie je možné napraviť inými procesnými prostriedkami alebo iným spôsobom. Výnimka z uvedeného pravidla je obsiahnutá v § 132 ods. 3 zákona

o ústavnom súde, v zmysle ktorého ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky nápravy, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Sťažovateľ však také dôvody v ústavnej sťažnosti neuviedol, rovnako tak ani nepreukázal.

19. K podaniu ústavnej sťažnosti je teda nutné pristúpiť až v situácii, keď ochrana práv sťažovateľa u ostatných orgánov verejnej moci už nie je reálne možná. Ústavný súd je potrebné vnímať ako inštanciu, na ktorú je možné sa obrátiť až vtedy, keď zlyhajú všetky štandardné a predpokladané prostriedky slúžiace na zabránenie porušenia ústavných práv. Podaním ústavnej sťažnosti však nie je možné nahrádzať, resp. obchádzať konanie, ktoré je už vedené, prípadne môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci (IV. ÚS 68/2020, II. ÚS 559/2021, II. ÚS 514/2022, II. 156/2023).

20. Vzhľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní s prihliadnutím na sťažovateľom formulované argumenty dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť z dôvodu jej neprípustnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde v spojení s § 55 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

21. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uplatnenými v jeho ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. februára 2026

Miroslav Duriš
predseda senátu